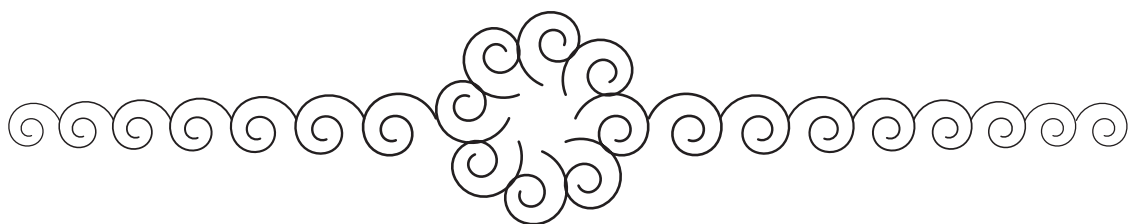

S T U D I A   I   S Z K I C E

R E S   M I L I T A R I S

S T U D I A   I   S Z K I C E

R E S   M I L I T A R I S

Studia nad wojskowością antyczną
tom III

TETRAGON

KALISZ-WARSZAWA 2017

Redaktor tomu:

Damian Waszak

Redaktorzy merytoryczni:

Sławomir Jędraszek, Tomasz Szelaąg

Recenzenci:

Andrzej Dubicki, Marek Olędzki

Korekta:

Zespół

Korekta streszczeń:

Łukasz Przybyło

DTP:

Tadeusz Zawadzki

Projekt graficzny:

Teresa Oleszczuk

Logo czasopisma „Starożytności”:

Dominik Roth

Na okładce: Detal z kolumny Marka Aureliusza, Rzym (zdz. Michał Norbert Faszczka)

© Copyright 2016 by Stowarzyszenie „Humanitas”, Wydawnictwo „Tetragon” & Autorzy

Kalisz–Warszawa 2017

Wszelkie prawa zastrzeżone

Książka, ani żadna jej część, z wyłączeniem zdjęć na licencji Creative Commons Free Documentation License v. 3.0 oraz Public Domain, nie może być przedrukowana ani w jakikolwiek sposób reprodukowana czy powielana mechanicznie, fotooptycznie, zapisywana elektronicznie lub magnetycznie, ani odczytywana w środkach publicznego przekazu bez pisemnej zgody wydawcy.

Wydawcy:

Stowarzyszenie „Humanitas” – redakcja czasopisma „Starożytności”

62-800 Kalisz, ul. Cypriana Godebskiego 2E,

www.starozytnosci.pl

e-mail: redakcja@starozytnosci.pl

Wydawnictwo Tetragon sp. z o.o.

00-836 Warszawa, ul. Żelazna 41 lok. 21

www.tetragon.com.pl

e-mail: kontakt@tetragon.com.pl

Książki można zamówić na: www.tetraerica.pl

Druk i oprawa: Printgroup Sp. z o.o.

ISBN 978-83-63374-54-9

SŁOWO WSTĘPNE

Drodzy Czytelnicy oddajemy w Wasze ręce trzeci tom serii „Res Militaris”. Wolumin rozpoczyna artykuł Tomasza Sińczaka, w którym autor przedstawił proces rozwoju terytorialnego imperium irańskich Medów. W dziale „greckim” Tomasz Zieliński przedstawił okres walk o tron macedońskich w l. 90. III w. p.n.e., Michał Kowalski natomiast opisał bunt Aristonikosa. Sekcję „rzymską” reprezentują redaktor tomu oraz Tomasz Szelaąg. Pierwszy opisał walki morskie na terytorium Ilirii z okresu wojny domowej Cezara z Pompejuszem, drugi zaś stosunek cesarza Juliana do chrześcijańskich symboli religijnych i procesu ich rugowania z armii rzymskiej. Tom wieńczy tekst Michała Faszczy, który omawia dotychczasowy polski dorobek nad zagadnieniem rzymskiej dyscypliny wojskowej doby republiki i pryncypatu.

Serdecznie dziękujemy wszystkim osobom i organizacjom, które wspierają i pomagają tworzyć tę serię.

Wszystkim Czytelnikom życzymy udanej lektury.

Damian Waszak

SPIS TREŚCI

SŁOWO WSTĘPNE	5
O AUTORACH.	9
BLISKI WŚCHÓD	10

Tomasz Sińczak

Rozwój terytorialny państwa medyjskiego	10
Wstęp	10
Militarna ekspansja Medów	11
Podsumowanie	16
Bibliografia	16
Summary	17

GRECJA, MACEDONIA I PAŃSTWA HELLENISTYCZNE	18

Tomasz Zieliński

Wojna o tron macedoński w latach 296–294 p.n.e.	18
Wprowadzenie	18
Schyłek rządów Kassandra (301–297)	18
Filip IV, Antypater II, Aleksander V – Macedonia w latach 297–295	20
Wojna domowa 295–294	24
Demetriusz Poliorketes królem Macedonii	27
Epilog	29
Bibliografia	29
Summary	31

Michał Kowalski

<i>Bellum Asiaticum</i> : Powstanie Aristonikosa (133–129 r. p.n.e.)	32
Wprowadzenie	32
Źródła	32
Geneza konfliktu	33
Lata 133–132.	33
Uzurpator	34
Państwo Słońca	34

Apogeum buntu – 132 rok	35
Rzym włącza się do wojny	36
Kampania Krassusa	36
Kampania Perpeny	38
Kampania Maniusza Akwiliusza	38
Provincia Asia	39
Bibliografia	40
Summary	41

RZYM. 42

Damian Waszak

Bitwa morska koło wyspy Tauryda 47 r. p.n.e. Działania morskie w Ilirii (48–47 r. p.n.e.) 42

Działania roku 48	42
Działania roku 47	43
Bitwa koło wyspy Tauryda 47 r.	44
Lokalizacja pola bitwy	44
Datacja bitwy	45
Przeciwnicy	45
Przebieg starcia	46
Po bitwie.	47
Podsumowanie	47
Bibliografia	48
Summary	49

Tomasz Szelaq

Religijne symbole chrześcijańskie w okresie reform cesarza Juliana Apostaty na przykładzie *labarum* i relikwii św. Babylasa 50

Bibliografia	54
Summary	55

METODOLOGIA. 56

Michał Norbert Faszczka

Siła autorytetu, czyli o polskim dorobku w badaniach nad rzymską dyscypliną wojskową okresu republiki i pryncypatu 56

Polskie publikacje przed 1974 r.	58
Studia nad rzymskim wojskowym prawem karnym	60
Polskie publikacje po 1974 r.	63
Podsumowanie	73
Bibliografia	74
Summary	79

O AUTORACH

Michał Norbert Faszczka – historyk, doktor nauk humanistycznych, adiunkt na Wydziale Historycznym Akademii Humanistycznej im. A. Gieysztora w Pułtusk. Głównym przedmiotem jego zainteresowań jest wojskowość republikańskiego Rzymu, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii dyscyplinarnych, jak również dzieje społeczności zachodniego *Barbaricum* i metodologia badań historyczno-wojskowych. Autor trzech książek poświęconych tematyce cezariańskiej oraz ponad trzydziestu artykułów naukowych. Stały współpracownik portalu „Mądre Książki”.

Michał Kowalski – magister, historyk, publicysta. Publikował w „Uważam Rze Historia” i „Focus Historia”, recenzent na portalu historia.org.pl. Interesuje się starożytnością, ze szczególnym uwzględnieniem historii wojskowej oraz postaci Mitrydatesa VI Eupatora.

Tomasz Sińczak, magister, doktorant na Wydziale Nauk Historycznych UMK, recenzent na portalu historia.org.pl. Specjalizuje się w historii relacji Cesarstwa Rzymskiego z Sasanidami.

Tomasz Szelaż – doktor nauk prawnych. Zajmuje się dziejami IV wieku, w szczególności zaś dynastią Konstancjusza Chlorusa oraz rządami Juliana Apostaty. Autor trzech książek poświęconych tej tematyce.

Damian Waszak – magister, współtwórca i redaktor naczelny (od sierpnia 2012 r.) czasopisma „Starożytności”. Swoje badania koncentruje wokół wojskowości antycznej i dziejów Rzymu okresu Republiki oraz późnego cesarstwa (epoka Konstantyna Wielkiego). Ostatnio zajmuje się historią ludów nomadycznych i wojen morskich w starożytności.

Tomasz Zieliński – student historii na Uniwersytecie Jagiellońskim. Zajmuje się epoką hellenistyczną ze szczególnym uwzględnieniem postaci Demetriusza Poliorketes.